

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی درمائی رفسنجان

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

محورهای تحقیقاتی (Research Line)

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت رفسنجان، ۱۴۰۱

- ۱- سلامت اجتماعی
- ۲- سلامت روانی و معنوی
- ۳- سلامت خانواده
- ۴- سلامت تغذیه
- ۵- ایمنی و سلامت محیط
- ۶- ارزیابی ابزار سلامت

محور ۱ - سلامت اجتماعی (Social Health)

راسل معتقد است، جامعه برخوردار از سلامت اجتماعی، جامعه ای است که در آن فرصت و دسترسی برابر به خدمات و کالاهای اساسی برای همه وجود داشته باشد تا افراد جامعه به عنوان یک شهروند عملکرد کاملی داشته باشند. با توجه به استفاده روز افزون از سلامت اجتماعی در جهان به عنوان معیار موجهی برای ترسیم وضعیت توسعه ای و رفاهی و همینطور میزان بروز و تنوع مسائل اجتماعی یک کشور، مقایسه آن کشور با سایر کشورها و مقایسه مناطق مختلف در یک کشور، ارتقاء کمی و کیفی مطالعات و تحقیقات روی سلامت اجتماعی هم در بعد نظری و هم در بعد تجربی و کاربردی ضروری به نظر می رسد. لذا، در این لاین پژوهشی سعی می شود مطابق با اولویت های تحقیقاتی زیر و با برنامه ریزی، انجام تحقیقات کاربردی و مطالعات و اقدامات بین بخشی در زمینه ارتقاء سلامت اجتماعی جامعه تحت پوشش گام برداشت.

اولویت های تحقیقاتی در این لاین:

۱- آسیب های اجتماعی: (Social Harms)

آسیب اجتماعی، هر گونه رفتار فردی یا جمعی عنوان می شود که در چارچوب اصول اخلاقی و قواعد عمل جمعی رسمی و غیر رسمی جامعه محل فعالیت کنش گران واقع نمی شود و در نتیجه با منع قانونی یا قبح اخلاقی و اجتماعی روبرو می شود. نمونه هایی از آسیب های اجتماعی شامل: **خودکشی، اعتیاد به مواد مخدر، طلاق، بیکاری، بزهکاری** و ... می باشد. در این زمینه، برای برنامه ریزی جهت کنترل آسیب های اجتماعی بر اساس داده های منطقه ای و شرایط بومی و با هدف کمک به ارتقاء سلامت عمومی و کاهش آسیب های اجتماعی، مطالعات و اقدامات بین بخشی در زمینه شناسایی، کنترل و پیشگیری از آسیب های اجتماعی، طراحی خواهد شد.

مطالعات پیشنهادی در زمینه آسیب های اجتماعی:

- طراحی سند پیشگیری و کنترل آسیب های اجتماعی شهرستان
- تهیه شناسنامه اجتماعی شهرستان
- بررسی شیوع خودکشی و عوامل موثر بر آن در جمعیت شهرستان
- برآورد اندازه جمعیت مصرف کنندگان مواد مخدر در شهرستان
- بررسی شیوع طلاق و عوامل موثر بر آن در بین زوجین شهرستان

۲- عدالت اجتماعی در سلامت: (Justic in Health)

عدالت اجتماعی در نظام سلامت بدین معناست که هر فرد انسانی حق دارد در تمام طول عمر خود از امکانات بهداشتی و درمانی برای رسیدن به حد اعلای سلامت برخوردار گردد و به عنوان موجود الهی، لایق بهترین، کارآمدترین و ایمن ترین خدمات سلامت باشد و عدالت اجتماعی، توجه به نیازهای سلامت همه افراد و اقشار جامعه را در بر می گیرد در این محور انتظار می رود با اندازه گیری، تحلیل و بکارگیری شواهدی از مجموعه شاخص های ۶۹ گانه عدالت در سلامت که در سال ۱۳۹۵ با همکاری وزارت بهداشت و بیش از ۲۰ سازمان و وزارتخانه تدوین و ابلاغ گردیده است، موجب شناخت و کاهش بی عدالتی های موجود در سلامت بر حسب مولفه های اجتماعی سلامت و همچنین تقویت همکاری های بین بخشی گردید. شاخص های مذکور شامل ۳۸ شاخص حیطه سلامت، ۱۲ شاخص در حیطه محیط فیزیکی، ۱۰ شاخص در حیطه توسعه انسانی و اجتماعی، ۴ شاخص در حیطه توسعه اقتصادی و ۵ شاخص در حیطه حکمرانی می باشند.

مطالعات پیشنهادی در زمینه عدالت اجتماعی در سلامت:

- بررسی و تحلیل عدالت در سلامت شهری در شهرستان رفسنجان
- بررسی عوامل مرتبط با تاخیر رشد کودکان ۱ تا ۵ ساله شهرستان در سال ۱۴۰۱
- بررسی شیوع تغذیه انحصاری با شیر مادر و عوامل مرتبط با آن در کودکان

۳- مشارکت اجتماعی در سلامت: (Social Participation)

مشارکت اجتماعی در سلامت، یک نوع تعاون است که طی آن مردم داوطلبانه و یا به سبب تشویق و توجیهات می پذیرند که با مداخلات مرتبط با سلامت تعامل داشته و با فراهم کردن نیروی کار یا دیگر منابع مورد نیاز منافی را کسب کنند. مشارکت همچنین ابزار توانمندسازی محسوب می شود که از طریق آن جامعه محلی، مسئولیت تشخیص و کار برای حل مشکلات بهداشتی خود را می آموزند و برای توسعه جامعه خود تلاش می کنند.

مطالعات پیشنهادی در زمینه مشارکت اجتماعی در سلامت:

- بررسی وضعیت مشارکت اجتماعی در برنامه های سلامت شهرستان
- رابطه بین مشارکت اجتماعی و سلامت عمومی در زنان شهر رفسنجان

۴- سرمایه اجتماعی: (Social Capital)

سرمایه اجتماعی، یک ظرفیت، جوهر اجتماعی یا هنجاری غیر رسمی است که همکاری میان افراد و نهادهای یک جامعه را ارتقاء می بخشد. هر شبکه اجتماعی برای دستیابی به اهداف خود، علاوه بر افراد آگاه و با تجربه و امکانات و ابزار مادی، به عواملی مانند: اعتماد، تعهد، مسئولیت پذیری و ... هم نیاز دارد که این عوامل، همان سرمایه های اجتماعی هستند.

مطالعات پیشنهادی در زمینه سرمایه اجتماعی:

- سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در شهر رفسنجان
- بررسی رابطه فقر و سرمایه اجتماعی در شهرستان

محور ۲- سلامت روانی و معنوی (Mental & Spiritual)

سلامت روانی به معنی سلامت هیجانی و روانشناختی است به شکلی که فرد بتواند از تفکر و توانایی های خود استفاده کند، در جامعه عملکرد داشته باشد و نیازهای معمول زندگی روزمره را برآورده سازد. سلامت معنوی نیز به عنوان احساسی درونی و رضایت بخش توأم با ارتباطات سازنده با خود و دیگران و وجود متعالی در چهارچوب فرهنگی خاص هر جامعه تعریف می شود که به معنادار کردن زندگی و مرگ می انجامد. در این محور پس از بررسی و مطالعه در خصوص وضعیت سلامت روان و معنوی گروه های مختلف جمعیتی و انتشار نتایج حاصل از آن به نهادها و سازمان های زیربط، نسبت به ارتقاء سلامت روان و معنوی و پیشگیری از عوارض ناشی از آن در جمعیت شهرستان اقدام خواهد شد.

مطالعات پیشنهادی در زمینه سلامت روانی و معنوی:

- بررسی وضعیت سلامت روان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرستان
- استرس شغلی و رابطه آن با سلامت روان در کارکنان بیمارستان های شهرستان
- بررسی اثر دعا بر سلامت معنوی بیماران مبتلا به سرطان

محور ۳ - سلامت خانواده (Family Health)

وضعیت خانواده، به عنوان یکی از نهادها و ارکان مهم هر جامعه، در سایر نهادهای اجتماعی و در وضعیت کلی جامعه اثر می گذارد. خانواده اگر نتواند کارکردهای اساسی خودش را در جامعه به خوبی ایفا نماید، جامعه را دچار مشکلات عدیده می نماید. به عبارت دیگر، جامعه در صورتی سالم خواهد بود که از خانواده سالم بر خوردار باشد. به بیان دیگر، یکی از عوامل سعادت و تکامل یا سقوط و فروپاشی جامعه را می توان در چگونگی خانواده ها دید. اهمیت خانواده و سلامت آن بسیاری از اندیشمندان را بر آن داشته که در حوزه های گوناگون و با رویکردهای گوناگون به تحقیق و بررسی در این موضوع بپردازند.

مطالعات پیشنهادی در زمینه سلامت خانواده:

- فرزندآوری و نحوه تربیت فرزندان
- شبکه های اجتماعی و تاثیر آن بر سلامت خانواده
- سبک زندگی و رفتارهای مرتبط با آن
- بررسی تاثیر و مداخلات آموزش مهارت های زندگی بر سلامت خانواده

محور ۴ - سلامت تغذیه (Health Food)

تغذیه و امنیت غذایی برای ارتقاء سلامت و رفاه بر اساس برنامه استراتژیک عدالت در سلامت و عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت در جمهوری اسلامی ایران و چارچوب های مختلف بین المللی تبیین کننده عوامل اجتماعی موثر بر سلامت از ضروریات است. لذا فعالیت های این محور، زمینه ساز اجرای مطالعات بین رشته ای برای شناخت مهمترین مشکلات تغذیه ای و وضعیت امنیت غذایی مردم منطقه و کشور خواهد گردید.

مطالعات پیشنهادی در زمینه سلامت مواد غذایی و امنیت غذایی:

- ارزیابی اثربخشی برنامه مداخله ای مکمل یاری آهن و ویتامین D در دانش آموزان شهرستان

- ارزیابی وضعیت آلودگی پسته خشک شهرستان به قارچ های مولد آفلاتوکسین و تعیین مقدار آفلاتوکسین آن
- بررسی میزان آرسنیک آب آشامیدنی شهرستان

محور ۵- سلامت ایمنی و محیط (Safety & Healthy Environment)

آلودگی هوا، آب، خاک، مواجهه با مواد شیمیایی و تغییرات اقلیم، مهمترین عوامل خطر در محیط زندگی و کار می باشند. « محیط سالم و ایمن برای جمعیت سالم » به عنوان یکی از نقاط تمرکز مطالعات مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت می باشد.

مطالعات پیشنهادی در زمینه ایمنی و محیط زندگی سالم:

- بررسی عوامل موثر بر بیماری های شغلی منطقه
- بررسی تاثیر سموم دفع آفات پسته بر روی بروز سرطان در شهرستان
- بررسی تاثیر آلودگی ناشی از مجتمع مس سرچشمه بر روی بیماری های مزمن کارگران مجتمع

محور ۶- ارزیابی ابزار سلامت (Evaluation of Health Tools)

در این محور سعی خواهد شد با توجه به اهمیت موضوع سنجش و گزارش نابرابری های سلامت و وضعیت عدالت در سلامت، با بکارگیری از آخرین نرم افزارهای کاربردی جهت ارزیابی نابرابری های سلامت، به بررسی این موضوع پرداخت. همچنین، بررسی روایی و پایایی ابزارهای مرتبط با سنجش ابعاد مختلف سلامت نیز در این محور صورت خواهد گرفت.